

دانشکده: علوم انسانی

رساله دکتری رشته: باستان شناسی

گرایش: دوره اسلامی

عنوان رساله:

بررسی آزمایشگاهی و مطالعه سبکی کاشی‌های زرین فام موجود در آستانه حضرت معصومه(س)(حرم و موزه

آستانه قم) و آستان حضرت رضا(ع)

نام دانشجو:

مریم کلبادی نژاد

استاد راهنما:

دکتر جواد نیستانی

استاد مشاور(اول):

مرحوم دکتر فرهنگ خادمی ندوشن

استاد مشاور(دوم):

دکتر حمید خطیب شهیدی

بهمن ۱۳۹۱

دانشکده: علوم انسانی

رساله دکتری رشته: باستان شناسی

گرایش: دوره اسلامی

عنوان رساله:

بررسی آزمایشگاهی و مطالعه سبکی کاشی‌های زرین فام موجود در آستانه حضرت معصومه(س)(حرم و

موزه آستانه قم) و آستان حضرت رضا(ع)

نام دانشجو:

مریم کلبادی نژاد

استاد راهنما:

دکتر جواد نیستانی

استاد مشاور(اول):

مرحوم دکتر فرهنگ خادمی ندوشن

استاد مشاور(دوم):

دکتر حمید خطیب شهیدی

بهمن ۱۳۹۱

به نام خدا

تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از رساله دکتری

اعضای هیات داوران نسخه نهایی رساله دکتری خانم مریم کلبادی نژاد تحت عنوان " بررسی آزمایشگاهی و مطالعات سبکی کاشی های زرین فام موجود در حرم حضرت معصومه (س) و حضرت رضا (ع) " را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه دکتری پیشنهاد می کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	دکتر جواد نیستانی	استادیار	
۲- استاد مشاور	دکتر فرهنگ خادمی ندوشن	دانشیار	
۳- استاد مشاور	دکتر حمید خطیب شهیدی	استادیار	
۴- استاد ناظر	دکتر حامد وحدتی نسب	استادیار	
۵- استاد ناظر	دکتر سید مهدی موسوی	استادیار	
۶- استاد ناظر	دکتر سید رسول موسوی حاجی	دانشیار	
۷- استاد ناظر	دکتر حسن کریمیان	استادیار	
۸- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر علیرضا هژبری نوبری	دانشیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی به صورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب **مریم کلبادی‌نژاد** دانشجوی رشته **باستان‌شناسی** ورودی سال تحصیلی **۱۳۸۶** مقطع **دکتری** دانشکده **علوم انسانی** متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:

تاریخ: ۹۱/۱۲/۲۶

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی – پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه رساله دکتری نگارنده در رشته باستان شناسی است که در سال ۱۳۹۱ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر جواد نیستانی، مشاوره جناب آقای دکتر فرهنگ خادمی ندوشن و مشاوره جناب آقای دکتر حمید خطیب شهیدی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **مریم کلبادی نژاد** دانشجوی رشته باستان شناسی مقطع دکتری تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: مریم کلبادی نژاد

تاریخ و امضا: ۹۱/۱۲/۲۶

يا فاطمه معصومه (س) اشفعي لي في الجنه

تقديم به پيشگاه كريمه اهل بيت بانو فاطمه معصومه (س)

تقدیم به

پدر و مادر صبور و مهربانم

با تشکر از:

با ادای احترام به زحمات استاد بزرگوارم مرحوم دکتر فرهنگ خادمی ندوشن، یادش گرامی باد. از استاد راهنمای محترم دکتر جواد نیستانی و مشاور محترم دکتر حمید خطیب شهیدی سپاسگزارم. کمک‌های فراوان مسئول محترم موزه آستانه مقدسه قم، آقای سید احمد شمس و کارشناس موزه آستانه مقدسه قم، جناب آقای بهزاد یوسف زاده راهگشای نگارنده در انجام این رساله گردیده است. دغدغه ایشان را در جهت معرفی و مطالعات بخشی از هنر این سرزمین ارج می‌نهم. همچنین از حمایت و همکاری آستان قدس رضوی قدردانی می‌کنم. از همکاری سخاوتمندانه و مهربانی کارشناسان بخش هنر اسلامی موزه لوور کمال تشکر را دارم.

Sophie, Delphine, Je vous remercie infiniment.

چکیده

کاربرد زرین‌فام‌ها در معماری شامل محراب، افریزهای پهن اطراف محراب، بالا و پائین ازاره دیوار و کاشی‌های کوکبی است. مجموعه‌های پرکار و پرمحتوای کاشی‌های ستاره‌ای زرین‌فام که در پوشش سطح داخلی بنا استفاده شده‌اند، اغلب دارای کتیبه یا امضا است. محل قرار گرفتن آنها در ازاره دیوارهای بناهای مذهبی و غیرمذهبی است. کاشی‌های کوکبی، ترکیبی از نقش و کتیبه هستند. این نقش و کتیبه به اندازه‌ای کوچک هستند، به طوری که از فاصله بسیار نزدیکی باید آنها را خواند و مشاهده کرد. زیرا از فاصله چندمتری جزئیات کاشی‌ها دیده نمی‌شود و تنها طرح کلی، رنگ براق و ترکیب آن مشاهده می‌گردد. مضمون کتیبه‌های روی این کاشی‌ها شامل: ۱- آیات قرآنی ۲- اشعار فارسی، شامل رباعیات و قطعات حماسی ۳- احادیث نبوی و جملات قصار ائمه معصوم ۴- مشخصات ساخت کاشی شامل: تاریخ ساخت، امضای سازنده و کاتب، بانی و محل ساخت کاشی است. مطالعه تک‌تک کاشی‌های کوکبی به دلیل کوچکی، ظرافت نقش‌بندی، تنوع کتیبه و حجم بالای تعداد کاشی‌های کوکبی صبوری بسیاری می‌طلبد به این ترتیب که تا به امروز مطالعه وسیعی در این مورد انجام نپذیرفته است. موضوع مورد تحقیق این رساله، مطالعه سبک شناختی و بررسی کتیبه کاشی‌های زرین‌فام کوکبی هشت‌پر، هشت ضلعی و خشتی به مرکزیت آستانه مقدسه حضرت معصومه(س) و حرم مطهر حضرت رضا(ع) همراه با مطالعات آزمایشگاهی است. مطالعه تطبیقی آن با آرامگاه امامزاده علی بن جعفر(ع) قم، بنا به ضرورت مجموعه مربوط به حضرت معصومه(س)، در آلبوم منسوب به رستمی است. در این رساله کتیبه‌های حاشیه کاشی‌ها قرائت، و در سه دسته اصلی قرار گرفتند. همچنین دلایل انتخاب مضامین خاص و روش‌های انتخاب و نگارش آنها مورد بحث قرار گرفته است. به وسیله روش آزمایشگاهی و طیف‌سنجی پیکسی عناصر تشکیل دهنده لعاب، جهت شناسائی محل ساخت و کارگاه‌های متعدد، در صورت وجود مورد بحث قرار گرفته است. کتیبه‌ها به ترتیب تواتر آیات قرآنی، اشعار فارسی و حدیث با مضامین اعتقادی، اجتماعی و تزکیه نفس

قرائت گردید. موتیف غالب نقش هندسی - اسلیمی است. روش علمی آزمایشگاهی منشأ ساخت را کاشان و حداقل در دو کارگاه مشخص کرد.

واژگان کلیدی: کاشی زرین فام، کاشی کوبی، کاشی خشتی، آستانه حضرت معصومه (س)، حرم حضرت

رضا(ع)، امامزاده علی بن جعفر(ع)، قرن ۸ و ۷ هجری قمری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
۱-۱: ۲	مقدمه.....
۲-۱: ۳	بیان مساله و سوالات اصلی تحقیق.....
۳-۱: ۳	فرضیات.....
۴-۱: ۴	هدف و اهمیت تحقیق.....
۵-۱: ۴	پیشینه بررسی‌ها.....
۶-۱: ۵	قلمرو تحقیق.....
۷-۱: ۵	روش تحقیق.....
	فصل دوم: پیشینه تاریخی ساخت کاشی و لعاب
۱-۲: ۸	مقدمه.....
۲-۲: ۱۰	نگاهی اجمالی به تاریخچه سفال و تحول آن.....
۳-۲: ۱۷	تکنیک و شیوه کار.....
۱-۳-۲: ۱۷	خاک.....
۲-۳-۲: ۱۹	شیوه تهیه گل.....
۳-۳-۲: ۲۱	پخت و کوره.....
۴-۲: ۲۳	تاریخچه و تکنیک استفاده از لعاب.....
۵-۲: ۲۹	تزئین و نقش.....
۱-۵-۲: ۳۰	نقش انسانی.....
۲-۵-۲: ۳۰	نقش جانوری.....
۳-۵-۲: ۳۱	نقش هندسی.....

- ۳۲.....نقش نوشتاری ۴-۵-۲
- ۳۲.....تکنیک‌های اختصاصی کاشی و تاریخچه کاربرد آن ۶-۲
- ۳۵.....زرین فام ۱-۶-۲
- ۴۱.....کاشی زرین فام ۱-۱-۶-۲
- ۴۷.....نقاشی زیر لعاب ۲-۶-۲
- ۴۸.....مینائی ۳-۶-۲
- ۴۹.....معرق ۴-۶-۲
- ۵۰.....هفت رنگ ۵-۶-۲
- فصل سوم : معرفی، بررسی و تحلیل مجموعه‌های آستانه حضرت معصومه(س) (مجموعه رستمی)،
امامزاده علی بن جعفر(ع) و آستان حضرت رضا(ع)
- ۵۲.....مقدمه؛ موقعیت هر سه مجموعه ۱-۳
- ۵۳.....معرفی مجموعه آستانه حضرت معصومه(س) ۲-۳
- ۵۳.....تاریخچه آستانه مقدسه فاطمه معصومه(س) ۱-۲-۳
- ۲-۲-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی و خشتی زرین فام آستانه مقدسه حضرت معصومه (س)، مجموعه
عکس‌های منسوب به رستمی ۵۸.....
- ۳-۲-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه قرآنی ۶۶.....
- ۴-۲-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه حدیث ۶۹.....
- ۵-۲-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه اشعار فارسی ۷۹.....
- ۶-۲-۳: معرفی کاشی‌های خشتی ۸۳.....
- ۳-۳: امامزاده علی بن جعفر(ع)؛ موزه آستانه مقدسه قم ۸۷.....
- ۱-۳-۳: بنای امامزاده علی بن جعفر (ع) ۸۷.....
- ۲-۳-۳: موزه آستانه قم ۹۰.....

- ۳-۳-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه قرآنی..... ۹۲
- ۴-۳-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه حدیث..... ۱۱۵
- ۵-۳-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه اشعار فارسی..... ۱۳۴
- ۴-۳: مجموعه آستان قدس رضوی..... ۱۴۸
- ۱-۴-۳: تاریخچه آستان مقدس رضوی و تحولات آن..... ۱۴۸
- ۲-۴-۳: معرفی مجموعه بناهای حرم رضوی..... ۱۵۰
- ۳-۴-۳: معرفی کاشی‌های کوکبی با کتیبه قرآنی و حدیث..... ۱۵۵
- ۵-۳: بررسی و تحلیل نتایج مطالعات سبک شناختی..... ۱۶۳
- ۱-۵-۳: بررسی فرم و نقش..... ۱۶۳
- ۲-۵-۳: بررسی تحلیلی آیات، احادیث و اشعار فارسی..... ۱۷۷
- ۳-۵-۳: امضاها(تاریخ ساخت، کارگاه، سازندگان کاشی، کاتب و بانی)..... ۲۰۸
- ۱-۳-۵-۳: تاریخ گذاری..... ۲۰۹
- ۲-۳-۵-۳: امضا..... ۲۱۲
- ۴-۵-۳: اصلاح مشخصات کاشی‌های مجموعه رستمی..... ۲۱۵
- فصل چهارم : بررسی و تحلیل نتایج آزمایشگاهی
- ۱-۴: روش تحقیق..... ۲۱۹
- ۱-۱-۴: انتخاب مواد و روش آزمایشگاهی..... ۲۱۹
- ۲-۱-۴: دستگاه و روش آزمایش نمونه لعاب‌های انتخابی..... ۲۲۰
- ۳-۱-۴: نمونه برداری..... ۲۲۱
- ۲-۴: بررسی و تحلیل..... ۲۲۶
- ۳-۴: برآیند..... ۲۳۷
- نتیجه گیری..... ۲۳۹

۲۵۸.....فهرست منابع

علامتها و نشانه‌ها

/	جهت جدا کردن آیات، در سوره‌های قرآنی و جدا کردن مصرع‌ها در اشعار فارسی به کار رفته است.
()	پس از تطبیق کتیبه با منابع مکتوب، کلمات داخل پرانتز، همان است که در منبع آمده است.
[]	توضیحات و کلمات احتمالی که به دلیل کمبود فضای کافی در کتیبه‌ها نیامده است.
کد ارائه شده کاشی‌های کوبی موزه آستانه قم در حین عکاسی از طرف موزه قم ارائه شده و با شماره موزه‌ای آثار متفاوت است.	

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۵۷	نقشه ۱-۳: پلان آستانه حضرت معصومه(س).....
۸۹	نقشه ۲-۳: پلان امامزاده علی بن جعفر(ع) - قم.....
۱۵۴	نقشه ۳-۳: پلان آستان قدس رضوی.....

فهرست جدولها

صفحه	عنوان
۱۷۴	جدول ۱-۳: نمونه ترکیب‌بندی و قالب کاشی‌های کوکبی.....
۱۸۴	جدول ۲-۳: جدول صعودی بسامد سوره های قرآن آمده بر کاشی‌های کوکبی.....
۱۹۰	جدول ۳-۳: جدول احادیث آمده بر کاشی‌های کوکبی.....
۲۰۳	جدول ۴-۳: جدول صعودی بسامد کتیبه‌های فارسی آمده بر کاشی‌های کوکبی
۲۱۷	جدول ۵-۳: جدول تطبیق کاشی‌های کوکبی مشابه دو مجموعه رستمی (آستانه حضرت معصومه(س)) و موزه آستانه قم(امامزاده علی بن جعفر(ع)).....
۲۲۱	جدول ۱-۴: تصاویر نمونه‌های زرین فام.....
۲۲۶	جدول ۲-۴: درصد عناصر موجود در نمونه لعاب کاشی‌ها بر اساس طیف‌نگاری پیکسی.....
۲۳۴	جدول ۳-۴: میزان درصد اکسیدهای مهم لعاب.....

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۴-۱: مقدار غلظت اکسید سیلیسیم در رنگ‌های مختلف لعاب‌ها.....	۲۲۷
نمودار ۴-۲: مقدار غلظت اکسید آلومینیوم در رنگ‌های مختلف لعاب‌ها.....	۲۲۸
نمودار ۴-۳: مقدار غلظت اکسید کلسیم در رنگ‌های مختلف لعاب‌ها.....	۲۲۹
نمودار ۴-۴: مقدار غلظت اکسید آهن در رنگ‌های مختلف لعاب‌ها.....	۲۳۰
نمودار ۴-۵: مقدار غلظت اکسید مس در رنگ‌های مختلف لعاب‌ها.....	۲۳۱
نمودار ۴-۶: مقدار غلظت اکسید سرب در رنگ‌های مختلف لعاب‌ها.....	۲۳۲
نمودار شماره ۴-۷: نسبت کمترین به بیشترین غلظت ترکیبات مهم لعاب.....	۲۳۳
نمودار ۴-۸: غلظت اکسید کلسیم نسبت به اکسید آهن.....	۲۳۵
نمودار ۴-۹: غلظت اکسید سرب نسبت به اکسید آهن.....	۲۳۵
نمودار ۴-۱۰: غلظت اکسید پتاسیم نسبت به اکسید کلسیم.....	۲۳۶
نمودار ۴-۱۱: غلظت اکسید کلسیم نسبت به اکسید سرب.....	۲۳۶

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۵۶	تصویر ۳-۱: نمای کلی حرم مطهر حضرت معصومه(س) از بالا.....
۵۷	تصویر ۳-۲: نمای عمومی از حرم مطهر حضرت معصومه(س) در گذشته؛ اسلاید شماره ۱۹- مرکز اسناد سازمان میراث فرهنگی.....
۵۸	تصویر ۳-۳: کاشی‌های سطح فوقانی مرقد مطهره حضرت معصومه(س).....
۵۹	تصویر ۳-۴: نمونه کاشی خشتی حاشیه ۱.....
۶۱	تصویر ۳-۵: نمونه کتیبه‌های حاشیه ۲-۳-۴-۶.....
۶۶	تصویر ۳-۶: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۱۸۵-آلبوم ۳.....
۶۷	تصویر ۳-۷: کاشی هشت ضلعی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۳-آلبوم ۷.....
۶۹	تصویر ۳-۸: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۱۸۵-آلبوم ۳.....
۷۱	تصویر ۳-۹: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۰-آلبوم ۷.....
۷۲	تصویر ۳-۱۰: کاشی کوکبی- موزه آستانه قم- کد ۲۲.....
۷۳	تصویر ۳-۱۱: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۰-آلبوم ۷.....
۷۴	تصویر ۳-۱۲: کاشی کوکبی- موزه آستانه قم- کد ۹.....
۷۵	تصویر ۳-۱۳: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۸-آلبوم ۷.....
۷۶	تصویر ۳-۱۴: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۷-آلبوم ۷.....
۷۷	تصویر ۳-۱۵: کاشی کوکبی-موزه آستانه قم- کد ۱۶۲۹.....
۷۸	تصویر ۳-۱۶: کاشی هشت ضلعی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۲-آلبوم ۷.....
۷۹	تصویر ۳-۱۷: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۸-آلبوم ۷.....
۸۰	تصویر شماره ۳-۱۸: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۳-آلبوم ۷.....
۸۱	تصویر ۳-۱۹: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۳-آلبوم ۷.....
۸۲	تصویر ۳-۲۰: کاشی کوکبی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۷-آلبوم ۷.....
۸۳	تصویر ۳-۲۱: کاشی خشتی-مجموعه رستمی- کد ۴۰۹-آلبوم ۷.....
۸۳	تصویر ۳-۲۲: کاشی خشتی-مجموعه رستمی- کد ۴۱۴-آلبوم ۷.....